

Jorma Tenovuo (www.jtenovuo.com)

Merilintuja kuvaamassa Madeiralla

Lauantaina 28.7.2012 alkoi iltapäivän helteessä loma- ja kuvausmatkamme Portugalin Madeiralle. Ensimmäinen yö tosin oltiin lentokentällä hotelli Hiltonin tarjoushintaishuoneessa sillä lähtö TAP'in (Portugal Airlines) lennolla olisi sunnuntaiaamuna 29.7. klo 05.35. Muutaman tunnin yöunen jälkeen hinauduimme klo 04 jälkeen lähtöselvitykseen vain kuullaksemme, että lento on myöhässä ja lähtee klo 06.40. Lentoasemalla tapasimme matkakumppanimme eli Varesvuon Markuksen ja Minnan sekä Nurmen Jukan ja Marjan. Myöhäinen lähtö ja vastatuuli etelään mennessä (lentoaika n. 5 tuntia) tekivät sen, että Lissabonissa missasimme jatkolentomme Madeiralle. Transfer-tiskillä odotimme vuoroamme yli tunnin katsellen tehottoman tuntuista palvelua tiskin takana kunnes saimme uudet liput klo 16.10 lähtevään TAP'in Madeiran lentoon. No, eihän sekään ollut ajallaan vaan lähti loppujen lopuksi vasta klo 18.35 eli odotus Lissabonissa oli tuskastuttavat 8,5 tuntia aiotun 1,5 tunnin sijasta. Madeiralle saavuttiin klo 20.15, saatiin onneksi matkatavarat ja noudettiin varatut kaksi vuokra-autoa. Ajo Funchaliin hotelliimme Quinta da Penha de Francaan sujui hyvin Markuksen ajaessa ja navigaattorin ohjatessa. Kuu valaisi Atlanttia kun painuttiin pehkuihin. Lentoasemalla nähtiin 3 madeirankiitäjää.

MADEIRAN VEHREÄT MAISEMAT OVAT SILMÄÄ HIVELEVIÄ

Maanantaina 30.7.2012 aamu valkeni aurinkoisena ja heikkotuulisena. Aamiaisen jälkeen kuvattiin Markuksen kanssa hotellin nurkalla vähän **madeirankiitäjiä** ja nähtiin mm. 2 tuulihaukkaa, satoja etelänharmaalokkeja ja muutama kalatiira. Jukka oli kiertänyt satama-allasta mutta ruusutiiraa ei ainakaan vielä löytynyt, mainittavaa oli mm. silkkihaikara. Klo 9 lähdettiin ajelemaan ylös vuorille kohti Ribeiro Frioa ja maisemathan tulivat vaan hienommiksi mitä ylemmäs päästiin. Pysähdeltiin pari pysähdystä jo aiemmin ja nähtiin mm. ekat **madeiranhippiäiset** sekä 2-3 **madeirankyyhkyä** ja hiirihaukka. Ribeiro Friossa tehtiin parin kilsan kävely Balcoesin tasanteelle levadan reunalle. Upea paikka ja matkalla sinne nähtiin mm. paikallisia erikoisennäköisiä peippoja sekä useita madeiranhippiäisiä – mm. yksi lentopoikue. Balcoesin tasanteelta laskettiin ainakin 6 madeirankyyhkyä, jotka kuvaamista ajatellen olivat tosin kovin kaukana. Ribeiro Friossa juotiin kahvit ja syötiin

sekä kuvattiin sillan luona virtavästäräkkiä, joka ruokki lentopoikastaan.

MADEIRANHIPPIÄINEN ON ENDEEMINEN LAJI JOKA TUNTUU VIIHTYVÄN PAREMMIN LEHTI- KUIN HAVUPUISSA

Jatkettiin matkaa vielä saaren pohjoisrannalle ja Faialin kaupungin vanhan sillan luota käännyttiin Faja da Nogueiraan ja ajettiin hiekkatietä noin kilometri Balcoesin tasanteen alapuolelle. Viivytettiin paikalla n. 1,5 tuntia madeirankyyhkyjä kameralla jahdaten ja joitakin dokumenttikuvia saatiin. Kyyhkyjä lenteli rinteillä ainakin 7-8 yksilöä. Hiirihaukkakin lensi taas yli. Yritimme Santanan läheltä löytää vielä kolmatta madeirankyyhkyäpaikkaa, jota Mooren ym. 'A *Birdwatchers' Guide to Portugal and Madeira*' suosittaa mutta kirjan ilmestymisen jälkeen tiestö on niin muuttunut, että paikkaa oli mahdoton löytää. Niinpä lähdimme takaisin Funchaliin nopeaa tietä Machinon

kautta ja saavuimme hotellille klo 19.30. Ehdimme vain hetken olla huoneessamme kun Markus soitti, että satamassa on **ruusutiira** – sinne! Paikalta löytyikin nyt 2 ad-ruusutiiraa, joista saatiin heti jokunen kuvakin. Yksi retken kohdelajeista tämäkin. Hyvä illallinen nautittiin porukassa hotellimme ravintolassa. Mainittakoon vielä, että lintukuvani otin uudella kamerarungollani eli Canonin 1D X:llä. Mainiosti pelitti.

JUKAN KANSSA TÄHYSTÄMÄSSÄ MADEIRANHIPPIÄISIÄ

MADEIRANKYYHKYT TUNTUVAT OLEVAN KOVINKIN ARKOJA, NIITÄ LIENEE
METSÄSTETTY PALJON

Tiistaina 31.7.2012 oli jälleen aurinkoinen ja kuuma päivä, tuuli enimmäkseen aika heikko. Aamiaisen jälkeen kuvasin madeirankiittäjiä hotellin nurkalla, Jukka ja Markus kävivät myös satamassa, jossa etäämpänä lenteli yksi ruusutiira ja merellä nähtiin kymmenkunta keltanokkaliitäjää. Silkkihaikaran lenteli jälleen sataman suuntaan. Lähdettiin koluamaan Madeiran länsiosia ja ensimmäinen pidempi pysähdys tehtiin Lugar de Braixossa, jonka pikku laguunissa oli kuitenkin odotettua vähemmän lintuja. Mainittavaa oli vain muutama nokikana, liejukana ja 4-5 virtavästäräkkiä. Meren puolella lenteli ja istuskeli kivillä kalatiirojen seurassa ainakin 2 vanhaa ja 1-2 nuorta ruusutiiraa. Jatkettiin matkaa Prazeresiin, jossa hotelli Jardim Atlanticon luona näimme pari pikkupensaskerttua ja n. 10 kanarianhemppoa. Hiiri- ja tuulihaukkoja näkyi pari kumpaakin. Alueella oli aivan vastikään riehunut isoja

maastopaloja ja savua nousi vieläkin parista paikasta. Kävimme vielä Ponta do Pargossa, jossa majakan lähellä oli kovin niukasti lintuja. Pari kanariankivistä sentään nähtiin. Syötiin Miradorin näköalapaikalla mainio lounas ennen paluumatkaa takaisin Funchaliin. Ilta vietetiin satamassa ruusutiiraja kuvaten, paikalla oli nyt ainakin 6-7 yksilöä, joista pari nuoria. Myös virtavästaräkki paikalla. Illallisen alkaessa myös velipoikani Olli saapui joukkoomme, lento Hesasta oli hänelläkin 5 tuntia myöhässä eri kommellusten takia...

RUUSUTIIRAJA NÄHTIIN LIKI PÄIVITTÄIN JA FUNCHALIN SATAMA OLI VARMIN
PAIKKA.

Keskiviikkona 1.8.2012 oli ensimmäinen meriretkipäivämme. Aamulla kuitenkin kiertelimme pari tuntia Funchalin rannalla ja satamassa, nähtiin mm. ainakin 15 keltanokkaliitäjää, silkkihaikara, naurulokki ja ainakin 3-4 ruusutiiraa. Klo 11 aikoihin lähdimme (kaikki

paitsi Marja) ajelemaan kohti itää, ensimmäisenä kohteena Machicon pikkukaupunki. Jätimme auton rannan tuntumaan ja kävelimme jokisuistoon ja vajaan kilsan jokivartta ylös. Nähtiin mm. yli 20 **vahanokkaa**, muutama tikli ja virtavästäräkki sekä parikymmentä monarkkiperhosta. Söimme paikalla lounaan ja ajoimme sitten Canicalin huvivenesatamaan, jossa Catarina Fagundes ja Hugo Romano ([Madeira Wind Birds](#)) jo odottelivat. Paikalle saapui myös kaksi saksalaisornia, Felix Weiss ja Christian Wagner, jotka tulivat kanssamme samalle merilintureissulle. Pakkasimme itsemme 12+2 hengen isoon kumiveneeseen, *Oceanodromaan*, jolla lähdimme auringon porottaessa ja reippaan (8-9 m/s) koillistuulen puhaltaessa avomerelle Madeiran pohjoispuolelle. Veneessä meitä oli nyt 8 matkustajaa eli Markus, Minna, Jukka, Olli, Outi ja minä plus saksalaiset.

OCEANODROMA ODOTTI MEITÄ CANICALIN HUVIVENESATAMASSA

Ajoimme ulos merelle n. 1,5 tuntia ja aloimme tarjoilla merilinnuille ruokaa, ns. *chumia*. Jo matkalla olimme nähneet n. 30 keltanokkaliitäjää ja ainakin 5 **tyrskyliitäjää** sekä useita delfiinejä. Kelluimme ruokinnan tuntumassa runsaat neljä tuntia ja paikalla kävi yli 15 tyrskyliitäjää ja toistakymmentä keltanokkaliitäjää mutta illan mielenkiintoisimmat olivat **nokiliitäjä**, **pikkuliitäjä** ja odotettu endeimirari eli **madeiranviistäjä**, kuuluisa *Zino's Petrel*. Pikkuliitäjää lukuun ottamatta kaikista syntyi kuviakin vaikka keinuvasta kumiveneestä kuvaaminen olikin tosi haastavaa. Näimme kauempana myös kaksi muuta viistäjää, joko kapverden- tai madeiranviistäjiä, lisäksi nähtiin yksi valas joka jäi tarkemmin määrittämättä.

NOKILIITÄJÄ PYÖRÄHTI HIENOSTI PARI KERTAA VENEEMME YMPÄRI

Paluumatkalle lähdimme auringon laskiessa ja täysikuun noustessa klo 21 ja takaisin Canicaliin saavuimme noin

tuntia myöhemmin. Tavarat autoon ja hotellille, jossa olimme klo 23 tyytyväisinä hienoon retkipäivään!

MADEIRANVIISTÄJÄ - HARVALUKUINEN LAJI MADEIRALLAKIN. VIISTÄJIEN LAJIMÄÄRITYKSET OVAT VAIKEITA JA NIINPÄ MEIDÄNKIN KUVAT ANALYSOITIIN TARKKAAN (HADORAM SHIRIHAI) JA TÄMÄ ON SELKEÄ MADEIRANVIISTÄJÄ.

Torstai 2.8.2012 oli toinen meriretkipäivämme. Nyt otimme aamun rennosti lepäillen ja muistikortteja tyhjennellen. Lounas syötiin yhdessä meren rannalla (nähtiin taas pari ruusutiiraa) kunnes klo 13.45 lähdimme taas ajelemaan kohti Canicalin venesatamaa. Tänään meriretkemme samalla porukalla kuin eilenkin suuntautui Madeiran eteläpuolelle mutta nyt tuuli oli koillisesta navakka, noin 12 m/s. Täällä valtamerellä se tietää isoa yli parimetristä aallokkoa eli kuvaus keinuvasta kumiveneestä oli vielä paljon eilistä hankalampaa. Lintuja oli onneksi melko mukavasti – kymmenien tyrsky- ja keltanokkaliitäjien lisäksi nähtiin

mm. ainakin 8 viistäjää, joista kaikki määritetyt olivat **kapverdenviistäjiä**. Veneen lähellä kävi myös yhteensä **3 madeirankeijua** joten joitain kuvia syntyi tästäkin lajista. Muista lajeista mainittakoon etäämpää lentänyt **leveäpyrstökihu**, josta Felix ehti napata dokumentin. Paluumatka Madeiralle oli tosi märkä ja rankka – suolavesi kasteli tehokkaasti ja kaikin tavoin piti keskittyä ennen kaikkea kameroiden suojaamiseen. Satamaan palattiin vasta klo 22.20 ja hotellilla oltiin vähän klo 23 jälkeen aika lailla rätiväsyneinä. Aikamoinen kokemus!

MADEIRANKEIJUJA NÄHTIIN MUUTAMA

Perjantai 3.8.2012 oli kolmas meripäivämme. Aamu otettiin taas rauhallisesti – herättiin myöhään, nautittiin aamiainen ja kierreltiin Jukan ja Marjan kanssa

lähipuistoja sekä käytiin Outin kanssa Casino Park-hotellilla, jossa Outi oli 23 vuotta sitten asunut viikon. Lounaalle keräännuttiin taas koko poppoo meren rannalle kunnes lähdettiin ajamaan kohti Canicalia. Merelle lähdettiin tuttuun tapaan klo 15 ja nyt kohti koillista, Porto Santon suuntaan. Merenkäynti oli taas aikamoista, olihan tuulta yli 10 m/s luoteesta ja tuuli yhdistyneenä monimetrisiin maininkeihin teki hommasta taas työlään. Puolentoista tunnin määrän ajon jälkeen aloitettiin ruokinta ja paikalla kävi pitkään vain keltanokka- ja tyrskyliitäjiä kunnes madeirankeiju ilmestyi toviksi paikalle. Viistäjiä nähtiin tänään neljä, joista yksi tuli kuvausetäisyydelle ja oli kuvien perusteella **kapverdenviistäjä**. Illan stara oli vähän ennen auringonlaskua ilmaantunut **etelänkeiju**, joka pysytteli *chumin* tuntumassa liki puoli tuntia antautuen mukavasti kuvattavaksi. Takaisin satamaan tultiinkin hulppeaa vauhtia myötääallokossa ja hotellilla olimme klo 23. Taas oli hieno päivä.

ETELÄNKEIJU VIIHDYTTI MEITÄ LÄHES PUOLI TUNTIA

Lauantaina 4.8.2012 palattiin taas maan pinnalle – meriretket on tältä reissulta tehty. Aamiaisen jälkeen lähdettiin ajelemaan vuorille ja uudelleen Ribeiro Frioon. Matkalla pysähdeltiin kuvaamaan kiitäjiä – parvissa nähtiin sekä madeiran- että vaaleakiitäjiä. Päiväkahvin jälkeen käveltiin Balcoesin tasanteelle ja nähtiin mm. 7 madeirankyyhkyä, 8 madeiranhippiäistä (taas kolmen yksilön lentopoikue), punarinta, paikallisia peippoja sekä pari hiirihaukkaa. Ribeiro Friossa syötiin myöhäinen lounas ja sen jälkeen ajeltiin takaisin Funchaliin. Velipoika lähti tänään iltapäivällä kohti Suomea, muut jäimme vielä Madeiran lämpöön. Jukka ja Marja kiertelivät tänään itäosassa ja näkivät mm. useita kanariankirvisiä ja kanarianhemppoja. Illansuussa Funchalin satamassa lenteli ainakin 5 ruusutiiraa. Päivän päätteeksi syötiin yhdessä erinomaisen maittava illallinen madeiraviineineen.

KELTANOKKALIITÄJÄ ON TYRKYLIITÄJÄN OHELLA YLEISIN MERILINTU, AINAKIN TÄHÄN VUODENAIKAAN

Sunnuntaina 5.8.2012 alkoi paluumatkamme takaisin Suomeen. Koska lähtö on vasta illansuussa niin

aamupäivän kiertelimme Outin kanssa Funchalin keskustaa ja rantabulevardia ja itään päin lähdimme ajelemaan vasta iltapäivällä. Tuttuun tapaan TAP'in lento Madeiralta Lissaboniin oli taas myöhässä, nyt tunnin, mutta onneksi ehdimme Lissabonissa vielä Hesaan lähtevälle lennolle. Helsinki-Vantaan kentälle laskeuduimme maanantaina 6.8. klo 04.30 aamuyöllä, sitten ajo Turkuun ja perillä oltiin klo 07. Hieno matka taas kerran!

Epilogi.

Madeiralla ei mässäillä lintujen tai lintulajien lukumäärällä. Tällä viikon matkallamme näimme vain 34 lajia, joista noin puolet oli merilintulajeja. Lintupaikkana Madeira tunnetaan kolmesta syystä: (i) saari on erinomainen merilintupaikka, (ii) Madeiralla on muutama mielenkiintoinen endeeminen laji ja (iii) kuten muillekin Atlantin saarille niin myös Madeiralle harhautuu silloin tällöin amerikkalaisia lajeja.

Retkemme pääkohde oli merilintujen kuvaaminen. Merimatkat järjesti [Madeira Wind Birds](#) hienolla tavalla, tekevät tätä kuvaajien iloksi nyt kolmatta vuotta. Veneenä on Espanjassa valmistettu *Oceanodroma* – iso 12 matkustajan kumivene, jonka perässä hurisee 2 kpl 200 hevosvoiman perämoottoreita. Veneen pituus on 11 metriä ja vauhtia löytyy yli 40 solmua. Näissä olosuhteissa harvoin voi kuitenkaan ajaa 20 solmua lujempaa. Koska aallokko on usein (kuten meilläkin!) varsin isoa ja rajua niin kyyti on helposti märkää. Suolavesi lentää ja sadevarusteet ovat tarpeen. Ongelmallisinta on kameroiden suojaaminen – toisaalta ne täytyy saada nopeasti esille, toisaalta nopeasti myös kosteussuojaan. Ehdottoman vedenpitävät suojat tai muovisäkit yms kelpaavat – vedenpitävä ”merimiessäkki” on myös erinomainen. Roiskevesi tosin tahtoo tunkeutua

pieniinkin rakosiin. Tähän aikaan vuodesta sandaalit tai tukevapohjaiset lenkkarit (jotka saavat kastua) ovat parhaat jalkineet. Päässä hyvin pysyvä lakki on tarpeen auringonporotusta varten. Veneen takaosassa voi hätätilassa käydä pikkutarpeillaan, niin naiset kuin miehetkin. Itse pärjäsimme kuitenkin koko joukko ilman tätä ylellisyyttä...

Lähdimme merelle päivittäin klo 15 ja takaisin tultiin 7-8 tuntia myöhemmin. Ajomatka ruokinta-alueelle kesti n. 1,5 tuntia yhteen suuntaan tuulesta riippuen. Pakastettua kalasilppua käytettiin lintujen houkuttimena mutta koska veneemme ajautui tuulesta ja aallokossa aina ruokalastia ("chum") nopeammin niin illan aikana ajettiin kymmenkunta kertaa takaisin vastatuuleen ruoan luo. Kovassa tuulesta ne olivat välillä vähän hankaliakin pätkiä meille matkustajille. Kuvaaminen merellä oli varsinaista taiturointia mutta kyllä se eri suuntiin keinuvasta veneestä kuitenkin jotenkin onnistui. Merisairautta vastaan kannattaa asianmukaisesti varautua sillä meidänkin joukosta liki päivittäin 1-2 oli pitkiäkin aikoja poissa pelistä huonovointisuuden takia. Itse en kokenut minkäänlaisia oireita mutta otin meripäivien aamuna yhden *Postafen*-pillerin matkapahoinvointiin (saa apteekista ilman reseptiä) ja se ilmeisesti auttoi merkittävästi.

MERIRETKELLE LÄHDÖSSÄ

Vielä: merilinnut liikkuvat tuulessa parhaiten ja myös chumin haju leviää parhaiten reippaalla tuulella houkutellen lintuja. Siksi retkiä ei lainkaan tehdä jos meri on tyven eli tyven ilma on käytännössä ainoa syy miksi retki voidaan perua! Matkaan siis lähdetään kovillakin tuulilla, etäisyyttä Madeiran saaresta vaan lyhennetään tarpeen mukaan. Kokemuksena tällainen merilintujen

kuvaaminen oli elämyksistä hienoimpia!

Hotellimme **Quinta da Penha de Franca** oli erinomainen valinta. Mukava ja siisti, hyvä ruoka ja palvelu, hinta kohtuullinen ja paikka kodikas puutarhan ympäröimänä. Oma iso parkkipaikka oli myös tärkeä ja erityisesti se, että sataman ruusutiirat olivat vain 5 min kävelyn päässä. Uima-altaat ja meressä uinnin mahdollisuus olivat niinkään plussaa.